

Naturtjek på økologiske bedrifter

Hos: Henrik Jessen, Vestergade 112, Almind

Naturtjek er udarbejdet af Lene Egtved Andersen, KHL

SEGES

STØTTET AF
Fonden for **økologisk landbrug**

Hvordan fungerer Øko Naturtjek-planen?

Med udgangspunkt i besøget, foreslår vi her nogle fokuspunkter, hvor det enten handler om at bevare en naturværdi, eller hvor noget kan gøres anderledes for at højne naturværdien på arealet.

Vi har vægtet tiltag og arealer på en skala fra 1 til 10 stjerner, hvor 10 stjerner betyder "god naturværdi, og her får man mest natur for pengene" – så her er det vigtigt at prioritere din naturindsats. Ikke alle arealer eller tiltag kan score 10 point.

Ved beskrivelsen af et fokuspunkt vil der muligvis være stjerner som er lysere i farven, disse stjerner indikerer et forbedringspotentiale, som kan indfries hvis anbefalingen følges. De lyse potentiale-stjerner er ikke angivet på oversigtskortet.

Anbefalingerne er generelt gældende, så selvom vi tager udgangspunkt i nogle specifikke steder på bedriften - f.eks. et læhegn – så gælder vores råd også for de andre læhegn som findes på matriklen.

Det er selvfølgelig helt frivilligt om anbefalingerne bliver fulgt.

God fornøjelse!
SEGES

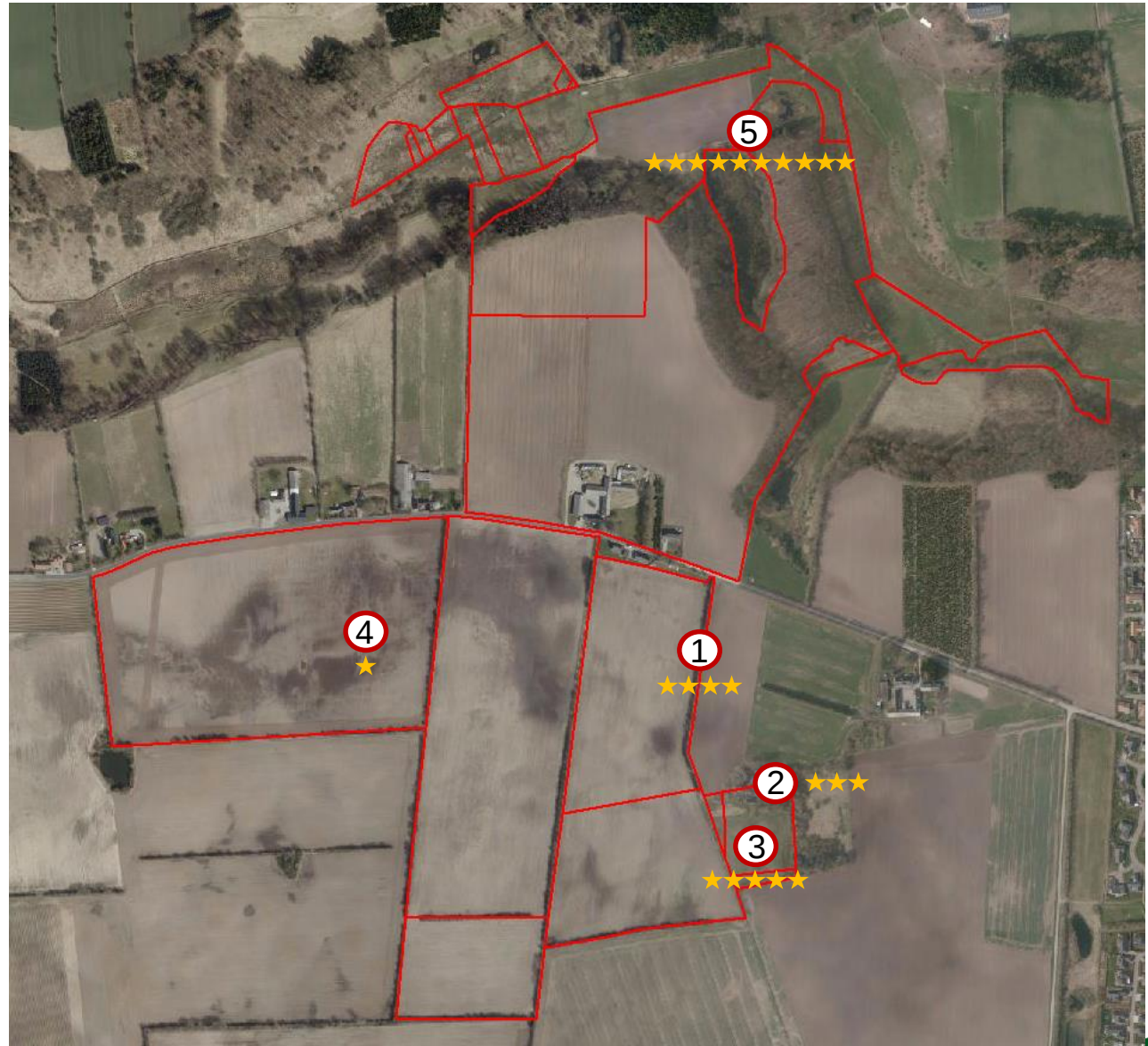
Kort om projektet

Formålet er at afprøve et konkret værktøj i form af et 'Naturtjek', der skal synliggøre hvor og hvordan du som landmand kan gøre en særlig indsats for at højne natur og biodiversitet på din bedrift. Projektet skal give dig mere viden om, hvor dine vigtigste naturværdier er, og give dig konkrete forslag til, hvad du kan gøre for at beskytte, forbedre og udvide din natur.

Bedriftsoversigt og fokuspunkter

1. Læhegn
2. Sø ved eng
3. Eng
4. Sø i marken
5. Almind Ådal

1. Læhegn

Generelt: Gamle hegn og skovpartier med flere arter af hvidblomstrende træer og buske giver føde til insekterne. Gamle, og især døende træer, også kaldt veterantræer, er særligt værdifulde som levested for et utal af dyr, planter og svampe. Derimod har unge og nyplantede træer en meget ringe værdi som levested. Derfor ligger værdien for hegn, remiser, skov og krat i høj grad i beskyttelsen af det stående ved i form af gamle og døde træer.

Specifikt for bedriften: Læhegn med flere forskellige arter af hvidblomstrende træer og buske, er en god fødekilde for insekter. Træerne i læhegnene er ca. samme alder og der er ingen veterantræer eller større træer der skiller sig ud. Der er kun lidt dødt ved i hegnene. De slåede bræmmer langs med flere af læhegnene er en meget fin måde, at skåne hegnene for markdriften.

Anbefaling: Udlægning af dødt ved i hegn efter evt. slåning bidrager til levesteder for insekter og svampe. Et hegn med megen variation, store sten og med luft imellem træerne kan være et særdeles godt levested og kan score meget højt ift. biodiversitet. Hvis hegnet skal beskæres, så er det en god idé at lade afklippede grene og stammer ligge til henfald i læhegnene. Evt. marksten kan ligeledes placeres i bunker i hegnet, gerne på solrige steder. De kan være gode levesteder for insekter og padder. Læhegn med luft imellem træerne har en højere naturværdi end tætte hegn, men hvis du fremadrettet gerne vil pleje hegnet for at gøre det mere tæt, så undlad at fjerne hele hegnet, men vælg nogle træer ud som kan få lov til at udvikle sig til veterantræer og tynd kun ud i de områder, hvor du synes hegnet trænger mest til det. Hvis der udlægges mere dødt ved i de eksisterende læhegn og de ikke bliver udtyndet vil læhegnene med årene kunne udvikle sig og opnå de sidste tre stjerner.

SEGES

Hjemmehørende hvidblomstrede træer og buske er en god nektarkilde for insekter

Bræmme beskytter hegnet mod påvirkning fra markdriften

Dødt ved er et godt levested for insekter og svampe

2. Sø ved eng

Generelt: Søer og damme inklusiv deres bredder, skaber et miljø, hvor sump- og vandplanter kan indvandre. Såfremt søbredden byder på artsrig og blomstrende vegetation af hjemmehørende arter, kan den fungere som fødesøgningsområde for insekter, pattedyr og fugle. Hvis søen er næringsfattig og klarvandet er der bedre muligheder for at mange forskellige vandplanter kan få lys og trives i vandet, hvilket samtidig skaber levesteder for en stor mangfoldighed af vandlevende insekter. Søer vil typisk også tiltrække fugle og andet vildt hvis de understøtter et godt miljø for planter og smådyr.

Specifikt for bedriften: Der er et tæt krat på den nordlige side af søen med bl.a. pil, hvor pileblomster i foråret udgør en vigtig fødekilde for insekterne. Samtidig fungerer krattet som ly- og skjulested for bl.a. fugle, mindre pattedyr og insekter. På den sydlige side er bevoksningen holdt nede, så vandet kan opvarmes af solen. Søen er næringsrig, bl.a. fordi blade og grene fra krattet på nordsiden henfalder i vandet, men kombinationen af tæt krat, som i sig selv har en høj naturværdi, og vand giver gode forhold for et varieret dyreliv.

Anbefaling: Det anbefales, at det tætte krat på den nordlige side af søen får lov til at stå uberørt, mens træopvækst på sydsiden fortsat kan holdes nede, så solindstrålingen til søen bevares. Undgå fodring af ænder og andre fugle, da det tilfører søen høje mængder af næring i form af fuglelort, som næringsforurener vandet og gøre søen grøn og uklar af algevækst. Hvis søen havde været mere næringsfattig og klarvandet ville den kunne opnå de sidste stjerner, men da søen er så næringsrig vil det kræve en vedvarende indsats at holde den klarvandet. Anbefalingen er derfor, at lad søen passe sig selv. At lade stå til er noget af det nemmeste man kan gøre for naturen.

SEGES

Posthornssnegl

3. Eng

Generelt: Naturarealer som denne eng kan give føde til mange forskellige insekter, fordi her potentielt kan være mange blomster. En højere score forudsætter at der er blomster gennem hele sæsonen, og at arealet græsses eller slås på det rigtige tidspunkt..

Specifikt for bedriften: Engen er en kultureng, der bærer præg af gødskning og omlægning. Blomstertætheden er ikke stor pga. tilgroning med græs og høje urter og det tætte græsdække gør det svært for blomstrende urter at trænge igennem. Der ligger en større kvasbunke på arealet. Hvis kvasbunken for lov at ligge uberørt kan den udgøre et fint levested for især insekter, svampe og små pattedyr. Dødt ved er generelt en mangelvare i det danske landskab og derfor bør man altid lade dødt ved ligge. Pilekrattet, der grænser op til engen mod øst er med deres blomster i foråret en vigtig kilde til føde for insekter.

Anbefaling: Den mest optimale pleje af arealet vil være at lade det afgræsse. Afgræsning vil kunne skabe variation på engen og potentielt give mulighed for fremspiring af flere arter bl.a. ved at dyrene vil kunne skabe huller i det tættet græsdække. Udover at dyrene vil æde af det kraftige græs, så bidrager dyrene også med gødning, som er levested for diverse dyr, bl.a. møgbiller. Ved helårsgræsning med et lavt dyretryk opnår man den største naturværdi, men da arealet ikke er så stort, vil man kunne få noget af effekten ved at lade arealet afgræsse i sommerhalvåret med lavt dyretryk, så blomsterfloret sikres. Ved slåning vil man nemt opnå en mere ensformig vegetation. For at undgå dette kan man slå nogle områder og lade andre områder stå uslået. For at fremme blomstringen vil det være godt, at slå arealet tidligt i maj og midt i oktober og fjerne det afklippede materiale. Vær opmærksom på, at de få buske af rynket rose ikke spreder sig, da det er en invasiv art. Både afgræsning og slåning vil kunne holde arten nede.

4. Sø i marken

Generelt: se beskrivelse under punkt 2

Specifikt for bedriften: Søen er meget næringspåvirket og groet til i dunhammer. Der har tidligere været ledt spildevand til søen og den har tilbage i tiden været brugt til affaldsdeponi. Der ledes desuden markdræn til søen, så der fortsat er tilførsel af næringsstoffer. Søen ligger isoleret i marken et godt stykke fra andre udyrkede arealer som kan fungere som spredningsveje.

Anbefaling: Anbefalingen er at lade området passe sig selv. At lade stå til er noget af det nemmeste du kan gøre for naturen. Ved at lade vegetationen gro giver man insekterne mulighed for at spise af blomsternes nektar og pollen. Søen vil efterhånden gro til og der vil dannes et krat af bl.a. pil som også så småt er ved at indfinde sig på arealet nu. Krat er en meget artsrig naturtype og levesteder som disse er sjældne i landskabet, og derfor vigtige at passe på.

Hvis du vælger at oprense søen, vil det kræve et stort og vedvarende arbejde at forbedre søens kvalitet og at holde den lysåben. Hvis det skal lykkes, skal søen oprenses, markdræn skal lukkes og bræmmen ud i mod dyrkningsarealet skal bevares, så tilførsel af næringsstoffer begrænses.

Da søen er §3 beskyttet kræver det dispensation fra kommunen at oprense søen.

SEGES

Søer kan maks. score 5 stjerner , mens gammelt krat med f.eks. pil og tjørn kan score op til 9 stjerner, så den højeste naturværdi opnås ved at lade området gro til.

5. Almind Ådal

Generelt: I ådalen findes en mosaik af forskellige naturtyper som enge, moser, overdrev, skov og søer. Store sammenhængende naturområder er mere robuste ift. mindre områder som er mere sårbare over for ydre påvirkning. Gamle overdrev er noget af det mest værdifulde natur, som man kan have på sin bedrift og gamle tørvemoser udgør helt særlige og truede habitater.

Specifikt for bedriften: Det er helt klart, at ejendommens største naturværdier er på de arealer, der ligger i Almind Ådal. Naturen her er varieret med tørre og fugtige områder og en stor del af arealet afgræsses. Dyrene er med til at skabe variation bl.a. ved afsætning af gødning, som er fødekilde og levested for en stor mangfoldighed af bl.a. biller og svampe. De skaber også variation i vegetationen, både ved afgræsning og ved at de træder huller i vegetationen, så urter har nemmere ved at fremspire. På flere af de sandede arealer, er der et rigtig fint blomsterflor med forskellige urter og bare pletter. Her er der gode forhold for insekter.

Anbefaling: En god indikator for om græsningstrykket er passende, er hvis der er blomstrende planter på arealet over hele sommersæsonen. Man kan måske overveje om græsningstrykket er i overkanten, da der ikke er mange blomster på græsningsarealet. Prøv evt. at tage en snak med Kolding Kommune, når de er ude på besigtigelse.

Da arealerne indgår i Almind Ådalprojektet med rydning og hegning følges Kolding Kommunes plejeplan for området.

SEGES

Blomsterigt overdrev med bl.a. Blåhat og liden klokke i blomst

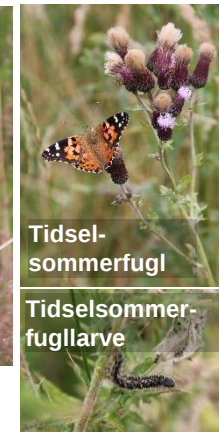
Bevoksning på sandet areal med mange urter, mosser og sandede pletter. Her er det bl.a. blåmunke og røllike i blomst

Blottet skråning ved hulvej er et godt levested for vilde bier

Blåhat tiltrækker mange insekter

Tidsel-sommerfugl

Tidselsommerfugllarve

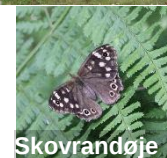
Engrandøje

Smalbladet kæruld

Lille kær med hængesæk med bl.a. kæruld og kærfladstjerne

Skovrandøje

Der er ikke mange blomster på græsningsarealet, hvilket kan indikere at græsningstrykket kan være i overkanten

Engmyrer sætter præg på landskabet med sine karakteristiske tuer

Ønsker du at vide mere?

Du er altid velkommen til at kontakte SEGES

Andrea Oddershede på anod@seges.dk, eller ring på tlf: 87405444.

Appen for § 3-natur - beskyttet natur

Med telefonen i hånden kan søge informationer om din natur, når du står ude på bedriften. Ligesom på Miljøportalen kan du få et overblik over den beskyttede natur, læse artslister for arealerne, samt undersøge HNV-score.

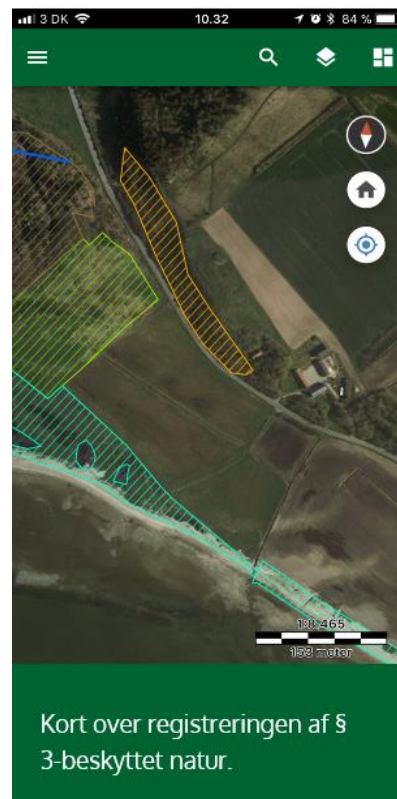
Miljøportalen

Få et overblik over naturen på din bedrift. Her kan du få information om arealer med beskyttet natur, HNV-score og artslister for dine arealer:

<https://arealinformation.miljoportal.dk>

SEGES

Appen "Beskyttet natur"
Søg info om naturen når du står derude.

HNV-score

High Nature Value (HNV) er en indikator for et areals naturværdi og bruges til at prioritere naturplejeindsatsen. En Høj HNV-værdi indikerer høj naturværdi.

